

לע"נ
נתנאל בן
ציפורה
ושלמה
רפאל בן
אסתר
ת.נ.צ.ב.ה

גליון

637

פרשת בהר-בזווקותי תשפ"ו

וְשַׁבְתָּהּ הָאָרֶץ שְׁכֶת לָהּ (כה, ב)

הדור, ובראשם מרן הגר"ח קניבסקי זצ"ל, שיעתירו בתפילה על בנו. התשובה-ברכה לא איחרה לבוא: "ראויה היא השמיטה שתגן בעד יגל".

ואכן, לפליאת כל הרופאים, הנס הגדול אכן אירע, והבן שוחרר לביתו, ובעוד כל החברים והשכנים פורצים במחולות, הצביע הבן על... מטעי השזיפים שבפאתי המושב: "הרי הכל בזכות השזיפים והכרמים של אבא הנמצאים שם, על המורדות המערביים הסמוכים למושב, והופקרו לחלוטין בשנת השמיטה", אומר הבן, ומוסיף בהתרגשות עזה: "אבא לא הפקיר הפעם את המצוה, ובזכות זה השי"ת לא הפקיר אותי...".

[מתוך הספר 'מצוות בשמחה'-הרב מ.מ. צורן]

וְצִוִּיתִי אֶת בְּרַכְתִּי לָכֶם (כה, כא)

מפורסם שמרן הגר"ח קניבסקי זצ"ל טבע את המושג 'ברכה שמקבלים משומרי שמיטה', והסביר שמי שמתברך משמים בברכת 'וציויתי את ברכת', יכול ומורשה להעביר את הברכה גם לאחרים... להלן נראה המחשה לכוחה של ברכה זו.

* * *

בחודש סיון תשע"ה, בעיצומה של שנת השמיטה, יצאו כיתות ד' של ביה"ס 'משכנות תמר' באחוזת ברכפלד לטיול, וביקרו אצל חקלאי שומר שמיטה - דורון טוויג במושב עזריה. חקלאי זה התמסר למצוות שמירת השמיטה בצורה לא רגילה [בהמשך נפרט עד היכן הגיעה התמסרותו].

המורות שהיו בסיוור ניגשו אל אשת החקלאי וביקשו שתתפלל ותברך שתי מורות בצוות בית הספר, אשר לכל אחת מהן יש רק ילד אחד [אצל מורה אחת, הילד-היחיד הגיע כבר לגיל 15, ואצל השניה הוא כבר בן 5]. הן תיארו בפני אשתו של החקלאי את הקושי והצער של המורות הללו על שאינן זוכות לילדים נוספים.

האשה הבטיחה שתתפלל, וקיימה את דבריה. והנה, תשעה חודשים לאחר מכן בערב שבת קודש פרשת 'ויקהל-שקלים', זכו שתי המורות להכניס את בניהן שנולדו להן למזל טוב, בביתו של אברהם אבינו!!!

שמירת מצוות השביעית בהידור היא אינה דבר של מה בכך. וכבר הגדירו חז"ל (ויק"ר ויקרא א) את שומרי השביעית כ-'גיבורי כוח עושי דברו' (תהילים קג), שזה פסוק שנאמר בפשטות על המלאכים, כי הנהגתם אינה לפי טבעו של עולם. ממילא כיון שמידותיו של הקב"ה הם 'מידה כנגד מידה' (סנהדרין צ), לכן שומרי השביעית זוכים להנהגה ניסית שאינה כפי טבעו של עולם.

* * *

סיפר הגאון רבי יצחק זילברשטיין שליט"א: "בשנת השמיטה תשע"ה נתקלנו בסיפור שהתרחש לשומר-שמיטה, והפעם ממושב דלתון בגליל העליון. הסיפור האנושי, מחמם-הלב, שהתרחש בבית משפחת לגטיבי, אינו מתמקד רק בהתרגשות המשפחתית עם שובו לביתו של הבן - 'הפצוע הקשה ביותר באינתיפאדה', אלא גם למסירות נפש שקדמה לזה... [ולמרות שב'קרן השביעית' מגדירים את מה שקרה כ'פירות שביעית'... דהיינו שהנס הגלוי שאירע למשפחה הנכבדה, ממייסדות המושב, התרחש בזכות שמירת השמיטה, הרי שהחקלאי הוותיק עצמו מבקש להצטנע - "איני ראוי שיעשו לי ניסים כ"כ גדולים", הוא אומר, "רפואתו של בני הגיעה בגלל התפילות המרובות שנישאו עליו בכל רחבי תבל"]

הכל החל בהחלטה על שמירת השמיטה של האב, משה, בנו של רב-המושב זצ"ל, תוך שהוא מחליט להפקיר את פירותיו לחלוטין ולא להעבירם אפילו לאוצר בית דין, מה שהביא בעונת הקיץ המוני יהודים למטעיו, שיצאו משם כשהם עמוסים בסלי שזיפים ואגסים, נקטרינות ואפרסקים. ואם לא די בכך, הרי שאוטובוסים מלאים בילדי "ת"ת"ם הגיעו אף הם למטעים, כדי לראות מקרוב כיצד שומרים שמיטה.

עם תחילת השנה השמינית, כשביקש להתחיל בעבודת הקרקע, נתקלו הוא ומשפחתו בטרגדיה נוראה, כשבנו, יגל, נפגע אנוש מירי של צלף בחברון, בעת שהיה מוצב בשמירה במערת המכפלה בפרשת 'חיי שרה'. כבר בשלבים הראשונים הביעו הרופאים את דעתם ואמרו שאין כל סיכוי שהוא יצא בשלום מהפגיעה.

לנוכח היאוש הניבט מעיניהם של אנשי הצוות הרפואי, ביקש החקלאי מראשי 'קרן השביעית' להיכנס אל גדולי

היה זה סוג של נס גלוי - שתי המורות זכו ללדת **באותו יום**, לאחר שאשת החקלאי בירכה אותן - כאילו מצביעים משמים ואומרים: "ראו כמה חביבים שומרי שמיטה", 'וציויתי את ברכתי', כפשוטו. היתה זו עוד ברכה של חקלאי שהתקיימה, וכפי שאמר מרן הגר"ח קניבסקי שכדאי לקבל ברכה מאנשים אלו המוסרים נפשם על שמירת השמיטה.

* * *

סיפורו של דורון טוויג ממושב 'עזריה' ליד רמלה, היה באמת מיוחד במינו. שכן, אך כפסע היה שהוא לא ישמור שמיטה, חלילה: בעצם, גם אחרי ראש השנה של השמיטה הוא עדיין לא החליט. היו אלו כמה אברכים שפגשו בו באקראי בכרם הענבים, והאיצו בו לקחת על עצמו את עול השמיטה, כמו גם רעייתו שעמדה מן הצד ודרבנה את בעלה לקבל את ההחלטה הנכונה. ההתלבטות היתה קשה מנשוא בשל היותו אחד החקלאים הגדולים המעבד מאות דונמים, ובעיקר בגלל היותו ספק-הבית של חברת-ענק הרוכשת ממנו חצילים בשווי מיליוני שקלים בשנה. לבסוף, כשהחליט וחתם על טופס ההתחייבות 'לקרן השביעית', הלך עד הסוף, והמית 25,000 שתילים יקרים ששתל בחממות החדשות שלו, בהשקעת ענק, למרות שמצד ההלכה לא היה מחוייב לעשות זאת. במקרה זה באה יראת-שמים האמיתית של דורון לידי ביטוי מדהים, הוא הביע חשש - "שמא יהיו אנשים שידעו שקיבלתי עלי שביעית, ולפתע ימצאו בחממות שלי חצילים שנזרעו לאחר ראש השנה... וכמו כן אולי יקרה המקרה ואנשים שיגיעו לחממות יאכלו את החצילים שלי, ואז אחשב כמחטיאם", אמר דורון בנימה של דאגה אמיתית. בני-שיחו מ'קרן השביעית' ניסו להרגיעו. הימים ההם, של אחרי ראש השנה תשע"ה, היו חמים מאוד, "ולכן גם אם אינך משקה את השתילים, זה כבר מספיק, הם יתייבשו ויבלו מאליהם". דורון שמע סבר וקיבל.

אבל השי"ת רצה אחרת. עבר שבוע, והזרעים לא רק שלא התייבשו, אלא צמחו וגדלו... למרות שבחממות היה חום אדיר שכזה, שהגיע למינימום 50 מעלות צלסיוס - עד שהאדמה מסביב התבקעה, אבל עלי חצילים יצאו ופרחו בחממותיו של מי שקיבל על עצמו את שמירת השמיטה...

החקלאי קם בבוקר ונושם את רגבי הקרקע... והנה עוד שבוע, ועוד שבוע, ולמרות שהעלים אינם מקבלים השקיה, הם גדלים ומתפתחים, מה קורה פה?

"היתה זו תופעה על-טבעית", אומר טוויג, ומוסיף בתוך כדי דיבור, "היום אני יודע שזה נעשה כדי להעמידני בנסיון קשה-קשה, ולבחון אם אוכל לעמוד בו".

שאלנו אותו: "לאיזה נסיון קשה הינך מתכוון?"

מחייך טוויג ומשיב: "עכשיו אני יודע שאינך חקלאי, ואין לך נשמה של חקלאי...", ומסביר: "כשראינו שעלי החצילים

אינם קמלים מאליהם, הבנו שהדרך היחידה להוצאתם מן העולם תהיה על ידי הזרמת חומר רעיל הנהפך לגז - על הזרעים".

עיניו של דורון מתחילות לדמוע, ואנחנו עדיין לא מבינים אל-נכון על מה ולמה הוא מתרגש כל-כך... אבל ההסבר פשוט מאוד: כל חקלאי רואה בזרעים ובצומח את כל חייו. כשהם פורחים, הוא פורח. כשהם נובלים, הוא מרגיש לא טוב. ובאמת, זה הוא אחד הקשיים העיקריים בקבלת עול השמיטה, כשהחקלאי מצווה להתנתק מן האדמה וריח הניחוחות שלה... ובפרט כשהחקלאים-השכנים, שלא זכו לקבל עליהם את השמיטה, מהפכים וחורשים באדמה, והריחות נישאים למרחוק... בנשימת-אפו האחרונה החקלאי קם בבוקר ונושם את רגבי הקרקע, וחושק מאוד לגשת לאדמה... מי שאינו נמנה על אוכלוסיית החקלאים, לעולם לא יוכל להרגיש זאת. "עוצמת התאוה לעבודת האדמה מקבילה למצב שבו אדם שצם כמה ימים רואה אוכל שריחו נודף למרחקים, ולא נותנים לו לטעום ממנו", מטעים דורון בדבריו, "עכשיו תבין", הוא אומר, "לאיזה מצב נקלעתי. לא רק שלא יכולתי לעבוד באדמה, ולזרוע, אלא נאלצתי לקחת את הזרעים הללו שזרעתי במו ידיי, ולהמית אותם. במידה מסוימת זה כמו להמית את הילדים שלך... אתה חושב ומהרהר כל העת בצערם של הזרעים שלא נתת להם לשתות ולו טיפה אחת, וגרמת להם לצימאון נורא, ועכשיו אתה בא ובמו-ידיך מטיל עליהם רעל הגורם להם לנבול בתוך שעות ספורות. אין לך צער ויסורים גדולים מזה עבור חקלאי".

הדיאלוג הזה, היוצא מעמקי ליבו של בן-שיחנו, מסתיים בהקבלה לאדם שתועה במדבר ומשווע לטיפת מים, והנה סוף סוף הוא פוגש מאן-דהו, ובנשימת-אפו האחרונה הוא מתחנן אליו, בעיניים דומעות, שייתן לו לשתות. והלה, במקום מים, נותן לו גז. "זה בדיוק מה שעשיתי לשתילים שלי. הזרמתי להם גז שהמית אותם", הוא בוכה בפנינו.

אבל למרות כל הקושי שבדבר, לקח דורון טוויג את הרעל ושפך על זרעיו ושתיליו, ובתוך שעות קמלו כל עלי-החצילים ולא נשאר מהם מאומה. רק לאחר מכן - כאשר ראה את הכל מופקר ומושבת - נחה דעתו.

הוא נזכר, בחיור, שכאשר הורה לעובדים הזרים שלו לבצע את הפעולה, הם הסתכלו עליו כעל מי שיצא מדעתו... "זה שבסוכות אני יוצא מהבית ומתגורר בסוכה - הם כבר קלטו... כמו גם את העובדה שבמשך שבעה ימים לא מכניסים היהודים לפיהם חמץ, או שאינם עובדים יום אחד בשבוע... ניחא, אבל להרוג את הזרעים היקרים, ולהרוס את תכולת החממה במו-ידיך?! - 'מה קרה לך?', שאלו הפועלים, ויצאו מדעתם מרוב תימהון..."

מה שצריך להדגיש, שהוא לא היה מחויב לעשות זאת לפי ההלכה. רק יראת-השמים שלו, והחומרות היתרות שגזר על

עצמו בשמירת השמיטה, הביאוהו לחששות הנ"ל, שמא מישהו יכנס לחממה ויאכל מהפרי האסור. קטעים אלה הופכים את סיפורו של דורון טוויג למשהו מיוחד במינו.

כאשר ביקרנו אצלו בשנת השמיטה, יצא אתנו האיש לסיור בשדות, שבמהלכו ירד כמה פעמים מרכב-השטח כדי... ללטף את הקוצים והדרדרים שצמחו במקום החצילים והכרוב - "אלו קוצים של מצוה", אמר בלהט.

שמירת השמיטה הפרטית שלו הפכה לנחלת הכלל בצורה כל-כך מפתיעה, עד כדי כך שיותר מ-2,000 איש ביקרו במשק שלו במהלך שנת השבע.

אבל הסיפור לא נגמר בביקור גרידא: גדולי התורה, ובראשם מרן הגר"ח קניבסקי זצ"ל, שלחו אליהם אנשים הזקוקים לברכה. "אין ברכה יותר גדולה מאשר ברכתם של שומרי השמיטה, שהתורה בעצמה ייעדה להם את הברכה, כמו שכתוב וציוותי את ברכתי" - אמרו גדולי התורה והדגישו שוב ושוב את מסירות הנפש שבאה לידי ביטוי אצל בני המשפחה המדוברת במושב עזריה. אנשים הגיעו והתברכו, מי בזיווג הגון, מי בזש"ק, מי ברפואה שלימה, וכו'. והברכות פעלו את פעולתן באופן ה יוצא מגדר הרגיל.

[מתוך הספר 'מצוות בשמחה'-הרב מ.מ. צורן]

* * *

כמידי שמיטה, הקים מרן הגאון רבי **ניסים קרליץ** זצ"ל, 'אוצר בית דין' לחלוקת פירות הקדושים בקדושת שביעית לטובת הציבור. כך היה גם בשנת השמיטה תשס"א, כאשר ניהול אוצר בית הדין הופקד בידי האמונות של בנו הרב שמואל קרליץ שליט"א, ובס"ד חולקו ע"י אוצר בית דין מאות טונות של פירות הקדושים בקדושת שביעית בהצלחה מרובה.

כאשר התקרב חג הסוכות התחילו באוצר בי"ד לטפל בפרדסי האתרוגים הקדושים בקדושת שביעית, כדי להכניסם לחלוקה לחג. לצורך מיון, אריזת וחלוקת האתרוגים שחר אוצר בית דין מחסן ברח' השומר בב"ב. כיוון שרגישותם של האתרוגים רבה ויש צורך בידע רב, ביקשו רבני ה'אוצר בית דין' מהרב משה ניימן שליט"א שידוע כמגדל אתרוגים מומחה, ובשנות השמיטה מקפיד להפקיר את פרדסיו, שיבוא להנחות את עובדי האוצר בית הדין בטיפול באתרוגים. הרב ניימן נענה וקיבל עליו את התפקיד.

במוצאי ראש השנה, כאשר החלו להוציא את האתרוגים לחלוקה העסיקו פועל רומני. לאחר כשלוש שעות עבודה ביום הראשון לעבודתו, הפועל דחף את דלת הכניסה למעלית בבנין, איבד את שיווי משקלו ונפל לפיר המעלית. הוא נפגע בגבו בצורה חמורה ונשאר נכה. מרגע זה נכנס הרב ניימן לסיוט, שהסתיים כעבור 14 שנה... תחילת הסיפור היה - חקירות המשטרה, מי גרם לנפילת הרומני,

חיפשו אשמים... אחר כך חקירות משרד העבודה והרווחה... וסיכום החקירות היה, כי הייתה איזו שהיא רשלנות מסוימת מצד חברת המעליות וכן רשלנות מצד קבלני הבניין שלא בנו את המעלית ב'תקן' המושלם ביותר, וכמו כן נגד 'אוצר בית דין'. למעשה, לחברת המעליות ולקבלני הבנין, היתה חברת ביטוח שהסכימה לשלם את כספי הפיצויים בסכום ענק שהגיש העו"ד של העובד, אבל חברת הביטוח של אוצר בית הדין, לא הייתה מסודרת על כל פרטיה ודקדוקיה, ולכן חברת הביטוח ניסתה להתחמק מהאחריות וביקשה להפיל את חוב הפיצויים בסך מליון שקלים על ה'אוצר בית דין'.

מאותו רגע החלו דיונים משפטיים לחייב את אוצר בי"ד ובעיקר את מי שהיה הממונה אישית באותה שעה במקום, הלא הוא הרב ניימן שליט"א. חברות הביטוח האחרות של הקבלנים ושל חברת המעליות הצטרפו יחד לגולל את כל התיק על אוצר בית הדין ובעיקר על הרב ניימן שליט"א, האיש ישר הדרך, שבית הדין מצא לנכון להעמיד במקום. כעבור שלוש שנים הצליחו חברות הביטוח בשיתוף עם משרד העבודה והרווחה להאשים לכאורה סופית רק את אוצר בית הדין ואת ר' משה ניימן, בפסק דין המחייב אותו לשלם קנס ומאסר על תנאי. הרב ניימן לא טמן ידו בצלחת בניסיון להציל את עורו וכמובן נאלץ להוציא הוצאות כספיות ומאמצים כדי להוכיח כי הפסק הוא נגד כל היגיון. ממולו עמדו חברות הביטוח הידועות כמומחיות להפיל תיקים על אחרים... וזו לא היתה עבודה פשוטה, אבל בינתיים לא היתה הכרעה סופית בענין.

לאחר שבע שנים שוב התחדשו הדיונים של תביעת הפיצויים, ואז בית המשפט שהתעשת מעט, שלח את הצדדים לגישור. הצדדים התדיינו במשך ארבע שנים נוספות... שבסופן חברות הביטוח סירבו בתוקף לקבל את הגישור ועד לשלב זה הסתכמו הוצאות המשפט, עורכי הדין, הקנסות והנלווה בעשרות אלפי שקלים להרב ניימן, וכמובן שעות רבות של עגמת נפש.

ארבע עשרה שנה מתחילת הסיפור, בפרוס שנת השמיטה תשע"ה, חזרו שוב הדיונים בבית המשפט בתביעת הפיצויים. ביום שלישי י"ז חשון תשע"ה במוצש"ק פרשת וירא, נכנס הרב משה ניימן למרן הגאון רבי **חיים קניבסקי** זצ"ל וביקש ברכה. מרן זצ"ל הכיר היטב את ישרותו בכלל, וכן את תום ליבו בקיום מצוות השמיטה כראוי בשלמות ללא קולות והיתרים.

למערכת מוסף שבת קודש ('יתד נאמן') נמסרה ההקלטה של השאלה קמיה מרן הגר"ח. אלו היו דברי הרב ניימן: "לפני שתי שמיטות באוצר בית דין של רבי ניסים קרליץ שליט"א (זצ"ל) נפל גוי למעלית ונפצע, ויש משפט שמתנהל כבר ארבע עשרה שנה. והם האשימו אותי ורוצים הרבה כסף ואני לא אשם בכך מאומה ואין לי כסף לשלם".

הם יורדים מהטרמפ. ולא היתה פעם שלא זכו לישועה... עמדתי והסתכלתי מהצד. זה היה נראה מעט מוזר, אבל חייתי לראות מה יעלה בגורלם... לא חלפו חמש דקות, ומונית שירות ריקה עצרה והציעה לנו לעלות במחיר מוזל מאוד. שמחתי על ההצעה, והודעתי לקבוצה שיש כאן נסיעה מוזלת, אך להפתעתי הם סרבו ואמרו כי הם מחכים שתגיע ישועה מושלמת, ללא כל הוצאות ממון!... סקרנותי רק התגברה... כעבור עוד כמה דקות עצר רכב גדול ונוח, ושאל אם משהו צריך לבית שמש - בדיוק לאזור שבו אני והאברכים מתגוררים! עלינו כולנו לטרמפ, והוא פתח בנסיעה. האברכים כבר מילמלו 'מזמור לתודה' פעם נוספת, אך אני, שיצר הסקרנות בער בי להבין את העניין לעומקו, שאלתי את הנהג מהיכן הגיע. הנהג השיב כי הגיע מאירוע באולמי זוועהיל. תמהתי ושאלתי אותו: "מדוע לא נסעת דרך כביש תשע, שמהיר הרבה יותר?". הנהג חייך ואמר: "באמת הייתי בדרכי לכביש תשע, אך לפתע נכנסה בי מחשבה שאולי בשעה מאוחרת כזו ישנם אנשים בכניסה לעיר שממתינים לטרמפ. והרי בשבילי זה תוספת של כמה דקות בלבד", אמר, "והנה, אתם אכן חייתם לטרמפ...". לשאלתי לפני כמה דקות יצא מזוועהיל - נמצאו דבריו מכוונים בדיוק לאותו רגע שהאברכים פצחו ב'מזמור לתודה' הראשון... אילולי שראיתי את הנעשה, הייתי מתקשה להאמין, אך כעת משנוכחתי לראות את כוחה של הודאה, גמרתי בליבי לפרסם זאת ברבים, למען ישמעו וייהנו הרבים מהעיצה הנפלאה הזאת!!!

* * *

אחד מאנשי הקהילה באופקים חלה במחלה קשה, ר"ל. עסקני הרפואה נכנסו לעובי הקורה והגיעו למסקנה כי על החולה לעבור ניתוח במרכז רפואי בחו"ל, ששם יש סיכוי שיימצא מזור למחלתו. היות ובני המשפחה לא ידעו אנגלית כלל, החליט הגאון רבי **שמשון פינקוס** זצ"ל, רב הקהילה, ללוותם ולהיות להם לעזר כדי שיצליחו להסתדר שם. כאשר אושפז החולה בבית החולים, בלילה שקודם הניתוח - המתחריחף באוויר כצל מאיים. בטרם עזב הרב את המקום על מנת לשוב למחרת, שאל החולה אותו: "מה צריך לחשוב כעת לפני הניתוח? מה עלי לעשות?".

הרב פינקוס ענה: "יש דעות שונות מה אדם צריך לחשוב בזמן של סכנה, ר"ל. יש הסוברים שעל האדם להעלות את זכר חטאיו, להצטער ולשוב עליהם בתשובה. אחרים אומרים שעליו להעלות במחשבתו את כל הטובות שה' עשה עימו בימי חייו עד הנה, להודות לו על כל טובה וטובה, ולומר לפניו: 'כל כך הרבה טובות עשית עימדי, אנא עשה עימי עוד אחת...!'. וזו הדרך שיותר נראית בעיני. תחשוב על כל הדברים הטובים שהקב"ה עשה לך בחיים, ואני אומר לך, סיים בנימה מעודדת, "בזכות ההודיה הזאת, הקב"ה יעשה עימך עוד טובה, ותצא בעזרת ה' בריא ושלם מהניתוח הזה". ובאמת, כך היה. **[מתוך 'השמש בגבורתו']**

מין זצ"ל: "אני יכול להלוות לך פרוטה, תשלם להם וזה יהיה מספיק. תגיד להם שגם את זה קיבלת בהלוואה". עוד הוסיף מין: "וכשהוא יחזיר לך את השקל תביא לי אותו בחזרה, ברכה והצלחה, ואי"ה שתתפטר ממנו ומכל המשוגעים".

המשפט החל. לאחר כעשרה רגעים נזף השופט בחברות הביטוח והמליץ להן להגיע מהר להסכמה עד לשיבת בית המשפט הבאה ביום חמישי כ"ד טבת תשע"ה... בדיון הבא, ביום חמישי כ"ד טבת תשע"ה, מודיעות חברות הביטוח לבית המשפט כי הן מקבלות את הצעת השופט ומחלקות ביניהן בלבד את הפיצויים לנפגע, וללא תביעה כספית פרטית מהרב ניימן... ההסכם נחתם וקיבל את אישור בית המשפט ב-ד' בניסן תשע"ה.

במוצש"ק פר' וארא החזיר הרב משה ניימן את הפרוטה שקיבל בהלוואה למרן הגאון רבי חיים קנייבסקי זצ"ל, ואילו דבריו בהקלטה: "אני רוצה להחזיר לרב את הפרוטה שהרב הילווה לי לתת לגוי ושבזכות הברכה של הרב התפטרתי ממנו. פריעת בעל חוב - מצווה".

מין הגר"ח: "אתה יכול להגיד ברוך שפטרני, ברכה והצלחה וכל טוב".

אחר כך ביקש הרב ניימן ממין זצ"ל אם יכול לתת לו את השקל כדי שיוכל לספר ולהצביע עם השקל הזה על זכות השמיטה, וזכות ברכת התורה כמאמר חז"ל 'צדיק גוזר והקב"ה מקיים'. מין חייך ונתן לו בהפטירו: "שיהיה לך במתנה". **[מתוך 'יתד נאמן' מוסף ש"ק בהר תשע"ה]**

וְהִתְהַלַּכְתִּי בְּתוֹכְכֶם (כו, יב)

אדם שזוכה להרגיש את 'והתהלכתי בתוכם' כאן בעוה"ז, חיוו הם גן-עדן עלי אדמות, כי אם הקב"ה נמצא עימו, מה הוא צריך יותר מזה... הלא כבר יש לו הכל. אחד הדרכים להגיע להרגשה זו, היא ע"י ההודאה על העבר. כי המודה - מכיר הוא בהשגחת ה' ומתחבר במחשבתו למקור הברכות והישועות, ובזה מתקיימת בו ברכת 'והתהלכתי בתוכם' - כאן בעוה"ז. המעשים דלהלן נותנים לנו הצצה לחיים כאלה.

* * *

מספר עד ראיה: בדרכי מאוחר בלילה מירושלים לבית שמש, לקח אותי חבר טרמפ עד היציאה מהעיר, משם היה בדעתי להמשיך בנסיעה באוטובוס לבית שמש. בתחנה עמדה קבוצה של שלושה אברכים מבית שמש והם אמרו לי שאין אוטובוס בזמן הקרוב. לשאלתי מה הם יעשו, השיבו, כי אמרו עכשיו 'מזמור לתודה' ועל כן סמוכים ובטוחים הם שהקב"ה יזמן עבורם טרמפ עד הבית... הרמתי גבה ושאלתי: "מנין הביטחון הזה?!" הם השיבו ברוגע, כי כך דרכם, לומר 'מזמור לתודה' כשהם מצפים לישועה, ואח"כ שוב כאשר הם זוכים לישועה, ופעם שלישית בסוף, כאשר